

КОДИФІКАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ІНФОРМАЦІЮ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

ТАТАРНИКОВА Кристина Геннадіївна - здобувач Національного університету біоресурсів і природокористування України

В статтє раскрываються отдельные доктринальные положения к определению концепции теории кодификация законодательства об информации как необходимого условия правового обеспечения развития информационного общества. Делаются предложения по разработке проекта Кодекса Украины об информации.

Ключові слова: право, інформаційна сфера суспільства, кодифікація законодавства, Кодекс України про інформацію.

Постановка проблеми

Необхідність правового забезпечення розвитку в Україні інформаційного суспільства зумовлена переходом його від синергетичного етапу становлення до кібернетичного: такого, що потребує державного регулювання. Зазначене, як доктринально-концептуальна парадигма вже знайшло відображення у ряді нормативно-правових актів політичного змісту органів державної влади України. На рівні законодавства це закріплено в Основних засадах розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки (далі: Основні засади) [1]. У них, зокрема у розділі II, де визначаються завдання, цілі та напрями розвитку інформаційного суспільства в Україні, у підрозділі 1, серед основних стратегічних цілей розвитку інформаційного суспільства зазначено – вдосконалення законодавства з регулювання інформаційних відносин. Також у підрозділі 3 розділу I Основних засад серед основних напрямів розвитку інформаційного суспіль-

ства передбачено, що органи державної влади визначають пріоритети розвитку, забезпечують їх досягнення і всебічну підтримку, координують та стимулюють виконання завдань, формують законодавчу базу і контролюють її виконання всіма учасниками побудови інформаційного суспільства. У підрозділі 1 розділу III Основних засад, визначаючи національну політику розвитку інформаційного суспільства, серед іншого законодавець зазначив, що вона ґрунтується і на засадах формування необхідних законодавчих умов. У підрозділі 2 (Законодавче забезпечення розвитку інформаційного суспільства) розділу III безпосередньо зазначено, що з метою підвищення ефективності розвитку інформаційного суспільства необхідно створити цілісну систему законодавства, гармонізовану з нормами міжнародного права з питань розвитку інформаційного суспільства, зокрема здійснити кодифікацію інформаційного законодавства. Також у цьому підрозділі визначено, що з метою реалізації загальних принципів Конституції України необхідно підготувати та прийняти Інформаційний кодекс України, а також здійснити гармонізацію інформаційного законодавства та всієї системи вітчизняного законодавства.

Актуальність наукових досліджень, теоретичних та практичних проблем кодифікація законодавства України про інформацію визначається серед іншого і тим, що Розпорядженням Кабінету Міністрів Укра-

іни [2] було передбачено для Держкомтелерадіо, спільно з Мін'юстом до 2009 року розробити проект Інформаційного кодексу України. Проте, до цього часу офіційно проєкт зазначеного Кодексу на розгляд громадськості не був поданий. Це свідчить, зокрема і про недостатній рівень наукової консолідації знань, єдності наукових поглядів щодо сутності та змісту кодифікації законодавства України про інформацію.

Актуальність написання даної статті полягає у напрацюванні систематизованих теоретичних напрацювань з питань кодифікації законодавства України про інформацію.

Мета статті – визначити засади формування теорії кодифікація законодавства про інформацію як необхідної умови практики правового забезпечення розвитку інформаційного суспільства в Україні.

Задля реалізації цієї мети дослідження поставлені були такі завдання: узагальнення методологічних положень кодифікації законодавства України про інформацію; розгляд історії розвитку теорії інформаційного права щодо кодифікації законодавства України про інформацію (на основі огляду публікацій); формування теоретично-правових положень щодо співвідношення кодифікації, інкорпорації та консолідації як визначальних складових систематизації законодавства про інформацію; визначення концептуальних підходів до кодифікації законодавства про інформацію на основі конструктивного критичного правового аналізу; теоретично-правовий аналіз концепції фрагментарної галузевої кодифікації законодавства про інформацію, як вітчизняного так і зарубіжного; обґрунтування концепції комплексної кодифікації законодавства про інформацію.

Рівень наукової розробленості теми

Слід зазначити, що в Україні створено відповідні фрагментарні теоретичні положення щодо засад кодифікації законодавства України про інформацію. Це презентується у публікаціях таких дослідників, як: В. Ю. Баскаков, Д. М. Дімчогло, В. А. Залізник, О. О. Золотар, Р. А. Калюжний, О. В. Кохановська, І. Ю. Кругул, Г. М. Красноступ, В. А. Ліпкан, Ю. Є. Максименко,

А. І. Марущак, А. М. Новицький, П. Є. Матвієнко, О. В. Стоєцький, В. С. Цимбалюк, О. В. Цимбалюк, К. П. Череповський, М. Я. Швець, О. В. Шепета та інших.

На нашу думку, найбільш цільовими, конструктивнішими і повними вважаються напрацювання В. С. Цимбалюка [3]. Проте цей автор концентрує свою увагу лише на загальних питаннях дослідження кодифікації законодавства України про інформацію. У більшості наукових досліджень інших авторів розглядаються окремі аспекти, фрагменти, сторони положення спрямовані на формування загальної теорії кодифікації законодавства України щодо інформації в структурі такої комплексної галузі права, як інформаційне право.

Важливими дослідженнями становлення теорії кодифікації інформаційного законодавства в Україні є робота В. А. Залізника [4], де її автором було досліджено проблеми систематизації інформаційного законодавства. Продовженням даних досліджень стали роботи Дімчогло М. І. [5] та К. П. Череповського [6].

На противагу цьому, нами пропонується узагальнення для формування доктрини кодифікації законодавства України про інформацію.

Виклад основного матеріалу

Проведений аналіз досліджень уможливив зробити узагальнення доктринального змісту:

Кодифікація законодавства України про інформацію зводиться не тільки до розробки і прийняття Кодексу України про інформацію, а є постійним процесом спрямованим на подальше законодавче упорядкування суспільних відносин щодо інформації, інформаційної діяльності, інформаційної безпеки як в структурі зазначеного Кодексу, так і в структурах інших кодифікованих галузей вітчизняного законодавства, в першу чергу Кодексу України про адміністративні правопорушення, Цивільного кодексу України, Кримінального кодексу України відповідно до норм Конституції України.

Українська наука інформаційного права у своєму історичному розвитку здійснює домінуючий вплив на розвиток модельного

законодавства про інформацію у Співдружності Незалежних Держав, де Парламентською Асамблеєю СНД було прийнято ініціативу України до розробки модельного Інформаційного кодексу.

Проведені конструктивно-критичні дослідження концепції фрагментарної галузевої кодифікації законодавства про інформацію засвідчили, що така концепція розглядається у контексті безпекознавства як правова загроза Національній безпеці України в цілому та її складової – Національній інформаційній безпеці зокрема. Розвиток законодавства про інформацію, інформаційну діяльність, інформаційну безпеку за доктриною фрагментарної галузевої кодифікації може створити правовий хаос в умовах подальшого розвитку інформаційного суспільства України як сегмента глобального інформаційного суспільства.

Концепція комплексної кодифікації законодавства про інформацію розглядається не як перманентне, разове явище, а як процес, що є складовим наукової доктрини систематизації законодавства України про інформацію у складі формування необхідних публічно-правових умов забезпечення державою головного принципу суспільного життя в країні: співвідношення потреб, інтересів людини, громадянина, соціальних груп, суспільства, держави в інформаційному просторі країни та збереження національної ідентичної присутності (мовної, культурної, економічної, політичної тощо) у глобальному інформаційному просторі. Саме на основі цього принципу мають визначатися й інші принципи правовідносин щодо інформації, їх зміст.

Нині в Україні вже науково обґрунтована необхідність припинення ініціювання розробки нових законопроектів та прийняття нових спеціальних законодавчих актів за фрагментарним підходом. Стосовно розвитку законодавства про інформацію, до завершення розробки і прийняття Кодексу України про інформацію підтримується позиція тих вітчизняних дослідників, які вважають, що законодавство щодо інформаційної сфери має розвиватися через внесення змін і доповнень до Закону України «Про інформацію» методом поглибленої інкор-

порації та консолідації чинних спеціальних інституційних законів. Сам Закон України «Про інформацію» має стати базовим для подальшої його законодавчої трансформації у Кодекс України про інформацію. Тобто з прийняттям Кодексу України про інформацію, у останній його частині – прикінцевих та перехідних положеннях, першим законом, що має втратити чинність з набуттям чинності цього Кодексу, має бути Закон України «Про інформацію» [7].

Ми приєднуємося до позиції тих вітчизняних дослідників, які вважають та обґрунтовують, що структурно проект Кодексу України про інформацію має створюватися за парадигмою формування трьох провідних частин: загальної, особливої (за суб'єктно-об'єктними ознаками), спеціальної (за об'єктно-суб'єктними ознаками: видами інформаційної діяльності), а також додаткових, забезпечувальних частин – преамбули (де визначається основна мета Кодексу, що комплексно екстраполюється як матриця на зміст інформаційного права, як галузі суспільних відносин, як галузі науки та як навчальної дисципліни) [3].

Висновки

У ході дослідження було визначено теоретично-правові положення щодо співвідношення кодифікації, інкорпорації, та консолідації як складових систематизації законодавства про інформацію в Україні. Це дозволяє перейти від парадигми фрагментарного законотворення до парадигми створення спеціального окремого кодифікованого законодавчого акту як системоутворюючого публічно-правового джерела для інформаційного права. При цьому інформаційне право пропонується у розумінні його сутності як сфери правовідносин, галузі правової науки та відповідно – навчальної дисципліни.

Кодифікація законодавства України про інформацію, інформаційну діяльність є не самоціллю. Вона є уніфікованим юридичним засобом підвищення рівня Національної безпеки України в цілому та її складової Національної інформаційної безпеки.

У порядку подальших наукових досліджень були визначені такі завдання: роз-

АНОТАЦІЯ

У статті розкриваються окремі доктринальні положення до визначення концепції теорії кодифікація законодавства про інформацію як необхідної умови правового забезпечення розвитку інформаційного суспільства. Робляться пропозиції щодо розробки проекту Кодексу України про інформацію.

SUMMARY

The article reveals some of the doctrinal position of the definition of the concept of the theory of codification of legislation on information as a prerequisite for legal support of the Information Society. Made proposals for the development of the Code of Ukraine on information.

робка пропозицій та рекомендацій щодо кодифікації законодавства України про інформацію; формулювання пропозицій, рекомендацій та їх обґрунтування щодо частин структури проекту Кодексу України про інформацію; формулювання пропозицій, рекомендацій та їх обґрунтування щодо розділів у частинах проекту Кодексу України про інформацію.

Література

1. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки : Закон України від 9 січня 2007 року № 537-V. // Відомості Верховної Ради. – 2007. – №12. – Ст. 102.

2. Про затвердження плану заходів з виконання завдань, передбачених Законом України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2007 року № 653-р. // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/653-2007-p>

3. Цимбалюк В. С. Інформаційне право: концептуальні положення до кодифікації інформаційного законодавства: монографія / В. С. Цимбалюк. – К.: Освіта України, 2011. – 424 с.

4. Залізник В. А. Систематизація інформаційного законодавства України : автореф. дис... к. ю. н... – 12.00.07. / В. А. Залізник. – К.: НУБПУ, 2011. – 19 с.

5. Дімчогло М. І. Консолідація інформаційного законодавства України: автореф. дис. ... к. ю. н. – 12.00.07 / М. І. Дімчогло. — К.: НАУ, 2012. — 18 с.

6. Череповський К. П. Інкорпорація інформаційного законодавства України : автореф. дис. ... к. ю. н... – 12.00.07 / К. П. Череповський. – Запоріжжя: ЗНУ, 2013. — 19 с.

7. Цимбалюк О.В. Уніфіковане визначення інформації – початок шляху консолідації законодавства / О. В. Цимбалюк //Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 2011. – № 6(9). – С. 162-167. [Електронний ресурс]. Режим доступу www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nizivru/2011_6/p9_30.html